

גולדה וקטיף ממוכן

היתה מלחמת ששת הימים ו"חזרנו אליך שנית", וירח דבש קצר עם הגדה המערבית ומבלי משים מצאנו עצמנו מוצפים בעבודה ערבית.

גולדה ביקרה במכון וולקני התעניינה, התפעלה ואז שאלה: "מה אתם עושים בענין?" ולא נרגעה עד שאמרה אני רוצה פרויקט מחקר שתכליתו חסכון בעבודה שחורה. שאלה: "חסכון באיזה מחיר?" וענתה: "בכל מחיר". פרוטוקול השיחה הגיע אלי ולא מצא חן בעיני. מה זה "בכל מחיר" אין דבר כזה. לחוקרים אמרתי: "אתם תציעו הצעות מחקר שמטרתן חסכון בעבודה, אני אחשב לכם את מחיר החסכון של שעת עבודה המיוחד לכל מחקר ואת הזולים ביותר נבחר. יום אחד בא אלינו ממציא בהצעה לפיתוח מכונה לקטיף תפוזים. למכונה יהיו זרועות חלולות הנעות במרחב כמו חדק של פיל. כל זרוע תבחין בין תפוז ולא תפוז תחתוך את הגבעול והפרי יפול לתוך החדק יפול ושם יתגלגל במורד הצינור, יגיע למיכל וייאסף אל חבריו.

הפרויקט הגיע אלינו כשכבר היינו בעלי ניסיון בהצעות לקטיף ממוכן של הדרים וכבר איבדנו את התמימות לגביהן, אבל יואש אמר לי: "האיש בא ממערכת הבטחון שם נחשב לגאון. ידוע שהמציא כלי נשק המשמש צבאות רבים בעולם". לא חשבתי פעמיים והצעתי שיוזמן לישיבה בן דודי אמנון. אמנון אמר: "האיש אינו שרלטן ויש לו קבלות, גם הרעיון נראה נכון (הוא השווה את אופן פעולת החדק לפעולת האיבר אשר את שמו לא סובל הניר). חבל אבל הפרויקט הזה נקטל ומה שאושר היה פרויקט קטן שהציעו שני אחים מבינימינה שאין להם לא תואר ולא שם. הם הציעו מיתקן עזר לקטיף כלי רכב נוסע עליו במה מתרוממת וזזה, שעליה עומדים הקוטפים, לידיהם מחוברים שרוולים המובילים תפוזים למיכל. הקוטפים מוצאים את הפרי בעזרת העין וקוטפים באמצעות היד את כל השאר עושה המכונה לבד. וזה כולל את העברת התפוז מן היד למיכל ואת המיכל לאן שנדרש. מה ההבדל? החדק הגאוני בא במקום כף היד והעין כאחד. המתקן של האחים מבינימינה השאיר לעין וליד את מה שהם טובים בו במיוחד ובא לשרתם בכל השאר. וכאן זיהיתי כלל ששירת אותי בהמשך בענינים רבים ושונים ממיון תפוזים ועד לסידור המוצרים במרכול. הכלל הזה אומר: התמחות בין האדם למכשיר. המכשיר לא בא להחליף את האדם בכל דבר ועניין וגם לא כל המרבה במכשור הרי זה משובח. תן לאדם את מה שהוא טוב בו ולמכשיר את כל השאר. זה טריוויאלי כפי שאמר שרלוק הולמס אבל לא כך חושבים מהנדסים.